СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 142. Джерзі Сіті, Н. Дж., пятниця, 19-го червня 1936. — VOL. XLIV. No. 142. Jersey City, N. J., Friday, June 19, 1936. THREE CENTS

ТАВРУЮТЬ ФАРЛЕЯ

ВАШИНҐТОН.—„Ліґа Реформ Цивільної Служби" натаврувала головного почтмайстра, Фарлея, який є теж головою „Національного Комітету" Демократичної Партії, за те, що він уживав почтових урядників і цілої почтової орґанізації для політичної пропаґанди, та для збірки грошей для своєї партії. З його підписом появилися були однодолярові цертифікати з виразним пропаґандивним змістом, які були розіслані через почту. Фарлей заперечив це, одначе чомусь не загрозив слідством тому, хто надужив його підпису.

КРИТИКУЄ ФАРМЕРСЬКУ ПОЛІТИКУ РЕПУБЛИКАНЦІВ.

МЕМФІС (Тенесі). — Честер Дейвис, відомий знавець аґрарних справ, критикував фармерську політику Републиканської Партії за те, що у своїй плятформі, ухваленій на конвенції в Клівленді, змагає до обмеження чужих аґрарних імпортів і до більшої торговельної ізоляції. Бо піднесення мит на фармерські продукти мусить потягнути за собою теж підвишку мит на фабричні продукти, а вслід за тим мусить пхнути край на шлях крайнього економічного націоналізму, який уже принявся в Европі і який є причиною загального обмеження міжнародного товарообороту.

ДО СТВОРЕННЯ ТРЕТЬОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ ЩЕ ДАЛЕКО.

ВАШИНҐТОН —.Провідники проґресивної ґрупи, а також прихильники конґресмена Лемке, який заступає інтереси західніх фармерів, сказали, що натяк священика Коклина про створення третьої політичної партії і третього кандидата на президента ще передчасний. Тяжко собі уявити, щоб ті три ґрупи, „Розділ суспільного майна" Тавнсенда, „Суспільна справедливість" Коклена й аґрарні прихильники інфляції могли прийти до якогось ближчого порозуміння.

КАНАДА НАСЛІДУЄ ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ.

ОТАВА (Канада). — Канадійський найвищий суд узнав більшість актів, що їх впровадив уряд Бенета тому два роки, неконституційними. Подібно, як у Злучених Державах, ці акти були частиною канадійського „ню ділу" і вони прямували до того, щоб згори реґулювати економічне життя нації. На зразок американського найвищого суду канадійський суд узнав ці акти неконституційними тому, що вони загрожували особистій свободі горожан і свободі поодиноких провінцій.

ОРҐАНІЗАЦІЯ СТАЛЕВИХ РОБІТНИКІВ.

ПИТСБУРҐ.—Комітет орґанізування сталевих робітників вислав 200 орґанізаторів по сталевих фабриках, щоб охопити сталевих робітників у робітничі союзи. Орґанізуватися вони будуть не на засаді фаху, тільки на засаді промислу, й належати будуть не до ґрупи Ґріна, але до ґрупи Луиса. На ту ціль призначено вже пів міліона долярів. Ціллю цього руху, як подав до відома комітет, є оснувати постійну орґанізацію, через яку можна булоб робітникам добиватися взаїмного зиску в промислі й орґанізованим шляхом добиватися мирного полагодження відносин між капіталом і працею.

ПЕРЕСТЕРІГАЄ РОБІТНИКІВ ПЕРЕД УРЯДОМ.

НЮ БРОНСВИК (Ню Джерзі). — На конференції сотки представників ріжних робітничих орґанізацій в Інституті Праці університету Ротґерса Чарлтон Оґбурн, правний дорадник А. Ф. П., сказав, що робітники повинні вистерігатися завеликого втручування уряду в робітничі справи й не повинні занадто покладатися на уряд у полагоджуванні робітничих справ. Свої справи робітники повинні полагоджувати в першій мірі самі, безпосередніми переговорами з власниками фабрик, оперши їх на моральній силі своєї орґанізованости.

АПЕЛЬ ДО МОЛОДІ.

КЕМБРИДЖ (Месечусетс). — На закінчення шкільного року в університеті Редклиф пані Джозефіна Рош, асистентка секретаря скарбу мала промову, в якій зверталася до ідеалізму молоді й закликала видержати нинішні анормальні хаотичні відносини, які створили старші покоління і серед яких молодь має малу нагоду якось у житті пробиватись. Але серед тих відносин, говорила пані Рош, терплять багато також старші покоління й мусять зводити тяжку боротьбу з анархічними, шкідливими осібняками, які тільки й те роблять, щоб усе псувати й комусь перешкаджати у творчій праці.

ДОБАЧУЄ РОМАНТИЗМ У НИНІШНІЙ ТЕХНІЦІ.

ІТАКА (Ню Йорк). — Професор університету Корнеля, Алістер, сказав, що в нинішньому, на сповид змеханізованому, віці є теж багато романтизму, що його відбиває вигляд хмародерів, мостів, авт, літаків, бальонів і т. п. Романтичний дух міститься в жадобі відкрити якісь нові краї, осягнути скорість, знищити віддаль, винайти якийсь новий винахід.

ЛІКАР-ЧУДОТВОРЕЦЬ.

Перед париським судом станув араб з Альжира, Кіскі-Резґі, що займався лікарською практикою. Він не розумів, як можна домагатись від нього якогось дипльому, коли він лікує своїх земляків найкращими ліками — чудовим зіллям, усякими чудодійними порошками та компресами. Прийшов до нього Мальбрук Бен Салом. Чудотворний лікар заглянув йому до горла і сказав: „Ти маєш якийсь поганий боляк; треба його вирізати". Взяв кухонний ніж, підігрів на свічці і хоч пацієнт ревів від болю, вирізав йому боляка. Пацієнт пішов вечором до шпиталю, а за три дні вмер. Лікарі ствердили, що він мав рака в горлі. Суддя каже до Кіскі-Резґі: „Виж убили його!" — Як убив?! Чи я міг зробити йому що доброго або злого проти волі Аллага?! „Ви взяли від нього 500 франків за ту операцію". І тут воля Аллага. Паризький суд, зваживши невиличну недугу пацієнта і факт, що араби самі пхаються до таких чудодіїв-знахорів, ще й тому, що не може наповняти вязниці тисячами таких ошуканців, засудив лікаря всього на... 2 місяці вязниці.

СМЕРТЬ ПАСТУХА ПІД КОЛЕСАМИ ПОЇЗДУ.

На залізничому шляху Ґадинківці-Копичинці згинув під колесами особового поїзду пастух Бронислав Патала з Котівки. Він хотів перед переїздом поїзду перегнати корови через залізничий шлях і опинився під колесами льокомотиви.

УФА В ПОЛЬЩІ.

Берлінська фільмова фірма Уфа вислала до Польщі своїх представників, щоб накрутити нову короткометражову фільму. Досі на берлінських екранах висвітлюють дві фільми з Польщі, накручені Уфою: одну про Краків, другу п. н. „Між Чорним і Білим Черемошем". Зачувати, що нова фільма буде теж узята з Карпат.

БОМБА В СКЛЕПІ.

До склепу Мошка Блята при вул. Камйонковській у Варшаві кинув хтось бомбу, що вибухла й нищила товари та внутрішню обстанову. Бомба була ладжена з матеріялу з великою вибуховою силою. Підозрівають, що це діло польських ендеків.

НЕ БУДЕМО ЇСТИ ПЕЧІНКИ.

Славний данський учений Петер Фрейліх видрукував у Стокгольмі протест проти модерних метод, яких уживають при годівлі домашньої птиці, щоб вони були товстіші. Одна з тих метод — іструмент, яким насильно годують домашню птицю, позбавлюючи її потрібного природнього руху. Виявляється, що загал, який смачно заїдає курки, качки та гуски добре підгодовані, навіть не догадується, як вони терплять, щоб відгодувати свою печінку. Вже заснувалося товариство, яке заявило, що не буде більше їсти гусячої печінки, і яке веде пропаґанду проти власників великих склепів, що масово продають биту птицю.

9-ЛІТНЯ ДІВЧИНА В БРАЗИЛІЇ СТАЛА МАТІРЮ.

У вищім суді стейту Санта Катаріна у Фльоріянаполіс у Бразилії стверджено 16 травня, що десять-літня дівчина стала матірю. Батько дівчини посвідчив, що дитина його дочки важила 12 фунтів, коли було їй 6 місяців. Зізнання потвердили два лікарі.

СПОСІБ КАРИ СМЕРТИ ОСТАЄТЬСЯ ОДИН РІК НЕЗМІНЕНИЙ.

Міркування про законопроєкт скасування вішання як кари смерти в Канаді відложено 22 травня в палаті послів на один рік. На пропозицію міністра справедливости Ернеста Ляпойнта відтягнув посол Блейр (ліберал) свій законопроєкт, щоб замісць вішання приняти за спосіб кари смерти приспання ґазом.

ЛЮДИ БОЖЕВОЛІЮТЬ ПО ДВА НА ДЕНЬ.

Як показують статистичні цифри, зібрані заведеннями для божевільних у провінції Саскачеван, то там щоденно два мешканці тої провінції божеволіють. Так сказав у Ріджайні міністер здоровля Юрик. У квітні принято до заведень для божевільних 56 осіб.

ДВОБІЙ ПОЛЬСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ.

У Львові відбувся двобій між львівським публіцистом ред. К. Г. і кореспондентом одної варшавської ґазети, п. П. Двобій був наслідком гонорового конфлікту у звязку з пресовою полемікою, що торкалася характеристики польського громадянства у Східній Ґаличині. Після двократної виміни стрілів противники розійшлися без перепросин. Обом не сталося нічого.

КОНКУРУЮТЬ З МАСЛОСОЮЗОМ.

У Касперівцях, пов. Заліщики, відкрили окружну молочарську кооперативу, що належить до „Малопольського молочарського союзу" й обіймає своєю діяльністю терен 5 сіл. Є це вже третя польська окружна молочарня в заліщицькому повіті. Всі вони обіймають своєю діяльністю 35 сіл. Маслосоюз має у Заліщиччині тільки одну молочарську централю. — У Борщові посвятили й отворили окружну кооперативну молочарню, створену повітовим молочарським комітетом. Утворення цієї молочарні це етап в акції, якої метою обняти ввесь повіт сіткою конкуренційних молочарських кооператив.

ВЕЛИТЕНСЬКИЙ ПАМЯТНИК МУСОЛІНІЯ.

У варстатах у Бонджіродямо працюють над велитенським памятником Мусолінія, що стане незабаром на форум Мусолінія в Римі. Як повідомляє італійська преса, памятник високий 262 стопи і важить 500 тон. Величезна різьба представляє Мусолінія, прикритого тільки шкірою льва і видержана в характері староримських статуй. Творцем цього памятника є славний італійський різьбар Арнольдо Беліні.

НАСТЯ ВОЛОШИН ЧЕРНИЦЕЮ.

В монастирі СС. Василіянок при вул. Потоцького у Львові відбулися 21 травня ц. р. перед полуднем облечини стиґматички Насті Волошин, себто її вступлення до цього монастиря. Чину облечення довершив митрополит Шептицький у монастирській каплиці в супроводі кількох священиків. Настю Волошин і ще одну кандидатку на черницю привели до каплиці. Обі були вбрані в білі весільні сукні та вельони, а в руках держали свічки з китицями цвітів. Співав хор монахинь. Митрополит поставив обом кандидаткам приписані обрядом запити і вони відповідали на них. Опісля дав їм черничі одяги, а за хвилю обі вернулись уже вбрані по чернечому. Навколішках вислухали Служби Божої, яку відправив о. д-р Г. Костельник. Після Служби Божої митрополит виголосив коротку промову й уділив їм архиєрейського благословення.

ПРЕДСТАВНИЦТВО КНЯЗІВСТВА АСТОРІЇ.

Одного дня появилась недавно в Лондоні нова дипльоматична місія держави Асторія. Наняла віллю, завісила прапор і почала працювати. Гостей приймав рідко сам посол — поважний, елеґантний старший панок, здебільша його урядовці. У місії почали бувати достойники і багаті люди, головно чужинці. Багаті дами з перлами та брилянтами приймала молода чарівна жінка. Потяглись туди артисти, вчені, мистці. Відбувся теж баль в одному великому готелі, влаштований місією Асторії. Нагода була: асторійська княжна заручилася з князем Кравонії. Представник Асторії пояснив гостям вагу такого подружжя — воно покладе край віковій ворожнечі двох країв. Бразилійські й арґентинські плянтатори, присутні на цьому святі, виголосили тоасти в честь обох королівств. Перша звернула увагу на ці незвичайні виступи поліція, що дістала звідкись запрошення з асторійським гербом. Перевели слідство і ствердили, що все це невинний жарт, що мав на меті заглузувати собі з усяких багатих і достойних панків, які були горді на те, що бували в таких високих колах. Ролю посла та його жінки грали безробітні актори. Хто покривав кошти цього жарту невідомо. Тому, що ніхто не втратив нічого на цій забаві, орґанізаторів її — молодих лондонських дипльоматів покарала тільки їх влада доганою і деяких перенесла на інші становища.

ТАКИ ВІЗЬМУТЬ УЧАСТЬ В ОЛІМПІЯДІ.

Хоч який лівий є теперішній уряд Франції, а таки вирішив, що французькі атлетичні та спортові клюби візьмуть участь в Олімпійських змаганнях, що відбудуться в націстичній Німеччині. Рішено взяти теж участь і в „Робітничій Олімпіяді" в Барцельоні. Телер ще має слово парлямент, бо мусить призначити гроші на покриття коштів цеї участи.

СЕНЗАЦІЙНІ ЗІЗНАННЯ БАНДЕРИ НА ПРОЦЕСІ О.У.Н.

ЛЬВІВ. — З усіх підсудних, обвинувачених у приналежності до Орґанізації Українських Націоналістів, державній зраді й у виконуванню терористичних актів, найзнаменнішим являються зізнання Степана Бандери. Предсідник не дозволив йому подавати мотиви, які спричинили акцію ОУН, і казав, що велить його зараз вивести жандармами з салі, як буде на суді квестіонувати справу приналежности Галичини до Польщі.

Признає, що був провідником ОУН та УВО.

Потім Бандера заявив, що це він видавав прикази вбити Бачинського, директора Бабія, А. Крушельницького й інших. Приказував це як провідник ОУН та УВО. Він точно розповів, як докладно провірено, що Яків Бачинський був поліційним конфідентом, як Бачинському навмисно подано ріжні секретні відомости, щоби переконатися, чи він їх донесе поліції, що й дійсно сталося. Доперва по тій обсервації орґанізаційний суд затвердив присуд смерти на Бачинського.

Присуд на Бабія був за національну зраду.

Бандера розповів теж про вину вбитого директора Бабія. Осуджував його виховну діяльність у ґімназії. Як найбільшу провину вважав Бандера те, що дир. Бабій передав у руки поліції одного студента, що розкидав у церкві нелеґальні летючки. Орґанізація, казав Бандера, остерігала дир. Бабія, та він заявляв, що не боїться ОУН. В учеників вмовляв дир. Бабій льояльність до польської держави, кажучи, що українська національна рація цього вимагає.

Крушельницький і наклепи на національний рух.

Присуд смерти на ред. А. Крушельницького, казав Бандера, запав за те, що він поширював у своїх ґазетах наклепи на український національний рух, кажучи, що його інспірують чужі чинники. Коли Бандера довідався, що Крушельницький їде до Совєтів, відкликав присуд смерти, будучи певним, що він одержить гідну заплату від самих Совєтів за свою рабську службу, що й сталося.

Льояльність до ворога є національним злочином.

Польський прокуратор запитав Бандеру, чи він видав приказ убити дир. Бабія за те, що він стояв на становищі, що українська національна рація вимагає льояльного відношення до польської держави. Бандера відповів: Якби дир. Бабій був лише льояльний і свою діяльність вів згідно з вимогами національної етики, тоді ОУН не була би видала приказу вбити його. Одночасно Бандера додав, що кожна льояльність до окупантів є в його розумінні національним злочином.

Як видавано прикази вбивати.

Бандера вияснив далі, що приказ смерти на члена ОУН видавав орґанізаційний суд, а його мусів затвердити найвищий суд. Зате присуд смерти на нечлена міг видати сам провідник. У тім випадку сам підсудний.

Не дозволено говорити про угодовців.

Бандера вияснював далі тих ворогів, з якими бореться ОУН. Як тільки згадав за українських угодовців у Польщі, предсідник не дозволив далі говорити.

Як велася розвідка.

Потім іще вияснив, що розвідка в ОУН була ведена в такий спосіб, що один член рішучо не знав другого.

Вплітав ідеольоґію ОУН.

Бандера намагався на всі лади перехитрити предсідника суду і, не зважаючи на його заборону, вплітати у свої відповіди дещо з ідеольоґії ОУН і боротьби українських націоналістів за українську державу.

ВІДГОМІН ЗБРАТАННЯ СОЦІЯЛІСТІВ З ЖИДАМИ-КОМУНІСТАМИ.

ЛЬВІВ. — „Діло" подає новинку про „Протижидівські заворушення у Скольому". Заворушення ті, як подає урядовий комунікат, викликали „робітники", що брали участь у святі в честь І. Франка в Нагуєвичах. Вони то, вернувшися з цього свята до Сколього, вибили шиби в місцевій українській захоронці. На вістку про це українська націоналістична молодь вирушила на місто і почала бити шиби в жидівських домах. З одного дому маґістер прав Братшпіс дав два револьверові стріли, причому одна куля ранила Якова Глятштайна в ногу. Поліція, як каже польське звідомлення, арештувала провідників заворушень. Одначе заворушення повторилися на другий день, бо українська молодь знову почала бити шиби в жидівських домах і заняла більшу частину міста, причому ранено Маркуса Пресеса. Поліцію змічнено й арештовано 14 осіб.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee.
Ente_d as d Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
A cepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

САМЕ НАЙКРАЩА ПОРА

Це вже літо, а з ним і прогульки, пікніки та ріжні забави під голим небом. Це час, коли влаштовуємо ріжні Національні Дні, себто такі патріотичні та товариські імпрези, на яких лучимо поважну справу з товариською розривкою. Це час, коли маємо змогу стрінутися в гарнім настрою з багатьома своїми знайомими, з сотками нам знаних осіб.

А тепер подумаймо, чи вже простий розум не порадить нам у такий час присвятити трохи уваги такій справі, яка може неодному оплатити кошти його прогульки чи пікніку, а заразом придбати йому признання доброго, свідомого громадянина. Коли трохи застановимося над тим, про що тут говоримо, то легко прийдемо до переконання, що маємо тут на думці справу придбання дітей чи старших осіб як нових членів чи члениць до нашої організації.

Шановні Союзовці! **Агітувати за У. Н. Союз — це почесна робота.** Приєднати члена до У. Н. Союзу — це **патріотичне діло.** Допомагати збільшати членство У. Н. Союзу — це одна з найкращих праць, на яку може здобутись український імігрант в Америці. А хто глядить на нашу справу в Америці саме такими очима, тоді доперва він зрозуміє українське життя в Америці. Та зрозуміти це може вповні тільки така людина, що має нахил до правдивої, позитивної, мозольної, народньої праці, що вміє думати про будуче, що в народній праці не задоволяється фразами і хвилевими фаєрверками, а хоче бачити правдиво великі осяги нашої іміграції.

Хай ніхто з громадянства не зражується тим, як йому приходиться навіть і витерпіти, коли затягає нашу іміграцію до тої організації, що є найбільшою досконалістю, на яку здобувся наш нарід в Америці. Будьмо тут правдивими українськими жовнірами! Та бути ними треба в першу чергу тим, що вже є в рядах Союзової Армії. Їм то треба тепер розпочати новий наступ на наше громадянство, що ще не є в У. Н. Союзі. А в тім наступі не повинно бути в нас дезертирів. Наступаймо всі разом, тоді наша перемога певна. А якби ми так вплинули на наше громадянство, щоб воно збільшило ряди Союзової Армії, то малиб змогу доконати великих і гарних діл, якими піднеслиб українське імя і якими притягнулиб лекше й менше свідомих до своєї української родини в Америці. Тоді й наш голос заважував би більше і в таких справах, які можуть принести полекші Рідному Краєві.

Є багато, дуже багато причин, чому нам треба приєднувати нових членів до У. Н. Союзу. Всі ті причини добрі, благородні й патріотичні. Дбати про них, значить вести добру і патріотичну роботу. А на неї саме тепер є добра пора. Пригадуємо це нашому Членству і Громадянству.

Д-р Остап Грицай.

МОСКОВСЬКА ЖОРСТОКІСТЬ

—o—

На цю тему писав я вже читачам нашого журналу нераз, навязуючи здебільша то до принагідних публіцистичних статтей в европейській пресі про це, то до появ таких книжок, писаних европейцями, які ще зберегли собі настільки здорового розуму, що вміють відріжнити поетичну фантазію від дійсности, і Росію російських письменників від Росії білих і червоних царів. Бо Росія російських письменників — це вже здавна — хіба за виімком колишніх революціонерів між ними, або таких виїмкових своєю гініяльною вольнодумністю духовостей, як **Михайло Лермонтов** („собака", як називав його Микола І.) — це „свята країна чудних святців". Матерня країна зворушливо праведної повії Соні Мармелядової, аж ген до „святих" босяків і непотрібів Ґоркого, що крадуть, ріжуть людей і запиваються як безроги менше більше з тим цинізмом здеправованої голоти, що і „святці" Достоєвського і герої „святця" Толстого та „святі повії" Купріна. І тому, що колишня фраза про якусь „святу Росію" стала згодом для західньої Европи — як через незнання фактичних обставин життя в Росії, так і через недостачу гострішого критицизму в ширших колах читачів — просто догмою, то европейський інтелігент ще й після війни, вже в епосі, коли мав нагоду чути про страшливі грози большевицького режіму, ще завжди не зміг позбутися сентименту для підплиunion кровю „матушки", та її „Христової людини", і, насолоджуючися звуками пісеньки про Волгу, водно бачив і бачить Москву в романтичнім освітленню вщерть перестарілих поетичних традицій. Ви розгорніть ось нпр. німецьке видання Купрінової „Ями" з 1924 р., а прочитаєте там у передмові знаменитого віденського критика **Ганса Лібштекеля** таке: „...Наскільки невизначні і нелюдські є російські політики, настільки великою видається мені російська людина, що зрозуміла **своє післанництво (!) тут на землі.** Бо російська політика це багно невідрадних промахів і кривавих провин, але російська людина носить у собі Христа..." („Айн Ворт ан ден Цензор", ст. 14). А і для такого визначного европейського критика, як берлінець **Альфед Кер**, який уже гостро критикує Толстого і називає його **„Владу тьми"** просто свинством, російська людина з Достоєвського ще всетаки подиву гідна, і нпр. **Беризон** не може рівнатися з творцем Сонь, Раскольнікових, Ідіотів, Бісів та московських трупарень, де передовсім запропорені в них ще озвірілі злочинці, ніяк. А коли відомий німецький письменник, віденець **Фелікс Зальтен** мав відвагу проголосити недавно, що „Толстой і Достоєвський це великі отруйники европейської душі", то **Дмитро Мережковський** у передмові до одної німецької книжки про російську літературу кличе у відповідь з емфазою, гідною кращої справи: **„Для вас, европейці, Христос це щось, що було і вже не існує, а для нас, для Росії, Христос це щось, що було, є і буде завжди. І саме це, той Христос, це для вас, европейці, та наша „отруя", що може стати для вас і лікарством..."** (Еліясберг, Русс. Літ. Х.).

І це вам осьтак автор таких творів, як романи про Юліяна Апостата та про Лінарда да Вінчі!

Отимто просто радіти доводиться нам, коли час до часу являється в культурнім світі книжка, що, спираючися виключно на факти живої дійсности, доказує всю брехню фраз про „Христове післанництво російської людини тут на землі" і розгортаючи картини московських пекол, здирає безмилосердно хитрі маски з лоб добре відомих нам московських катів, опришків та злодіїв.

А до таких публікацій належить і видана тепер у Відні книга **Густафа Кріста** п. з. **„Пашоль Плєнни!"** (Ферляг Зайдель, 1936.). Опій цю книжці, написаній бувшим десятником зальцбурського полку піхоти ч. 59, **що вибув сім років у московськім полоні,** присвятила віденська преса незвичайно широкі рецензії, між якими в оцінці, поданій журналом **„Вельт-Блят"**, читаємо таке:

„Австрійських жовнірів (між ними очевидно цілі ряди українців! — О. Г.) попало було в московський полон **2,111,146 чоловіка,** з чого вимерло: 530,000 з голоду, з біди та на недуги; 150,000 через одержані рани;—80,000 вимордуваних московськими салдатами, і 11,000 у метушні революційних боїв, отже разом **721,000.**

„Оті страшні числа видвигають на початку книжки Кріста, що являється потрясаючим звітом з другої війни австро-мадярських жовнірів, ніби своєрідної Одисеї простopами Туркестану, Афґаністану, Персії та Бухари, тими просто безмірними просторами, які наш колишній десятник Райнерового піхотинного полку промандрував у муках і терпіннях, як і багато, багато інших його товаришів, учасників тієї найбільшої мандрівки народів, про яку згадує новітня світова історія".

Бо страшною була дорога отих нещасних полонених! Муки, страждання і тисячкратня смерть усякого роду чатували на них: недуги і пошести, голод і побої, а було і так, що такий бідолаха просто замерзав на якімсь там берлозі, от як віденець Вайсгапель, і вже більше не підвівся. Недоставало ось якої помочі. Нпр.: в одним великім таборі вибухає тиф, і щоденно вмирають тут сотки тисяч людей. А яка лікарська поміч була тут? Отже в цілости три австрійські санітети, один московський фельчер і один старший московський військовий лікар, що розпоряджав усього невеличкою скількістю йоду, кількома фляшками гліцерини, як тим усім, що тут було медикаментами". І так доводилось приглядатися тому масовому вмиранню, що так скажу, з заложеними руками. Отимто і все наново намагається хтось з полонених утікати. Але як що це зима, то такий утікач мусів зовсім певно замерзнути десь у снігу, а в літі знову з виснаження впасти трупом у степу, наскільки взагалі його не зловили і не запроторили опісля в карний табор. Отаким карним табором нпр. був **форт Александровск** на Каспійським морем, де зобовязували найтяжчі примусові роботи. Отак між іншим мусіли тут полонені добувати з морської води сіль, що Кріст розмальовує обширніше в такій картині:

„Російський вартовий наказав мені начерпувати густу рідину великими деревляними лопатами та звершувати її на березі. Так пів години стояв я вже по коліна в рідині, похожій на сироп, і викидав її цілими купами на беріг. І хоч це вже була осінь, то сонце пекло ще здорово, а крім того йшов такий горячий вітер, що десь коло полудня спідня часть звершеної мною купи перемінилась уже в білі кришталики соли, бо дрібка вогкости в ній випарувала згодом геть. Але в мене через нестанне згинання боліла спина так, що я де-далі за кожен раз, коли мав двигнути лопату вгору, міг випростуватися тільки з найбільшою бідою! А й пальці, якими я водно вгортав держак лопати, боліли мене вже так, що незабаром не міг я вже розгорнути руки. Але скільки разів намагався хтось з нас хоч на мент спочити, то наглядаючі нас вартові — це були самі молоді, московські салдати — починали нас зараз страшно ганьбити та проклинати, і кидали на нас великими каменюками, **не зважаючи на те, куди вони попадуть** (підкреслення оригіналу. — О. Г.).

„Але я всетаки не всилі був мучитись далі. Коліна в мене тремтіли, ноги з довгого стояння в соляному лузі пекли мене пекольним вогнем, біль у спині і в руках змагався, а доторо всі мязи рамен почали нестерпно дошкулювати. І тут я на хвилю припочав та, стоячи, сперся на держак лопати, щоб хоч трохи відітхнути. Притім був я вже такий стомлений і байдужний на все, що на лайку і проклони вартових я навіть не звертав уваги. **Та раптом поцілив мене в саму потилицю такий великий камінь,** що я в одну мить упав — лицем — в густу грязюку рідини і, колиб мене товариші не були з неї витягнули, я був би там напевно вдушився. А ті молоді московські вартові, які так змаливо вміють посміхатися і співати на картинах московської фільмової пропаґанди, хоч і бачили, що я. зvalений їх каменем, упав у грязюку, не журилися мною ні трошечки і про них я міг собі спокійнісінько гинути в солянім болоті: **вони певно булиб лиш реготалися до того...** Отак після горесно прострадженої ночі мої ноги аж до половини стегон стали червоні як вогонь, напухли і вкрились безліччю великих міхурів, які мене страшливо боліли".

Це покищо лиш одна картинка з вражаючої книги споминів віденського військового, яка на такі і ще жахливіші картини така багата, що розмальованими тут стражданнями нещасних полонених навіть „Данта старого можнаб залякати", як каже раз наш Шевченко. І я певний, що історії демаскування „святої Росії" Горких і Мережковських, Дзержинських і Сталінів книжка Кріста збереже своє трівке значіння. Бо хоч і стільки мілiонів людей вигубила вже ота „свята" біла і червона Росія у своїм ненаситнім пожаданню „всієї влади для Москви", то поклонників її в культурнім світі нині, на диво, ще дуже дуже багато, і наскільки не чуєш від них фрази про „Христову душу" російської людини, то дізнаєшся принаймнеше про „нове людство", що нібито родиться там, у Большевії, на наших очах... Отак у дуже поважнім паризьким літературнім журналі **„Ле Нувель Літерер"** з 16. травня б. р. подибуємо — мабуть пану Блюмові на потіху! — одушевлену статтю якогось Пера Парафа про славетного редактора „Ізвєстій", тов. Бухаріна. Він то недавно, при нагоді чергової сесії **Міжнародного Інституту Духової Кооперації,** та в приявї таких людей, як Томас Ман, Мадаріяга, Жіль Ромен, Карель Чапек та Поль Валері наоповідав таких чудес про „епохальну пролетарську революцію", про „властивий марксизм", про „мертвий копіталізм" з його „людиною - машиною" і „властивий марксизм" з його „людиною живучою" і „людиною совершенною", що бідний Пер Параф просто не всилі здумати всієї далекосяглости тієї „нової Росії"... Тільки про трибунали чекістів не почув пан Параф нічого від тов. Бухаріна, ні про міліони виголоджених українців, ні про те, як то в Александровську веселі московські Ваньки, Алюшки та Сашки вигублювали полонених соляним лугом та каменюками...

І тому то така велика вага **всякої правди** про нечуванї злочини ненаситного кровю і трупом московського Молоха.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

БЕСТ ІСТОН, ПА. Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 137, повідомляє місцеви хі позамісцевих членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 21 червня, в годині 2-гій пополудни, в галі парохіяльній. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження. Контрольори зададуть свій звіт за шість місяців. Довгуючі члени щоб старалися вирівняти свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Мирон Загорійко, предс.; Іван Терлецький, кас.; Мих. Колодруб, секр.

Р. Гр.

МАЄМО КОНСТИТУЦІЮ

(Оповідання).

(Докінчення) 3)

Стовпик закинув на плечі мішок і знов поклав руку на клямрі линви.

— Кажу вам, не робіть тої дурниці, бо відпокутуєте! — крикнув панок, хапаючи Стовпика за рамя.

— Лиши мене, панський дурню якийсь, проклятий! — розкричався Стовпик. — Що вільно, стоїть написане на блясі. Маємо конституцію! В конституції сказано, що право рівне для всіх. Вільно панам тягнути, вільно й мені. Цей во, хоч не найясніший цісар, касує конституцію! Спершу заборонив мені плювати, потому не позволив курити! Нарешті тягнути не позволяє. Відчепися, бідо!

Стовпик відіпхнув руку панка від себе.

— Підете до арешту, як потягнете! — сказав панок. Станув при вікні і хотів Стовпика відіпхати.

— Цього мені вже забагато! — розкричався Стовпик. — Що тебе те обходить. Як заприть, то не тебе, а мене... Вступишся, дурню, чи ні?!

Коли панок не вступався, Стовпик дав йому пястуком такого стусана в живіт, що той неначе без духа впав у кут. Тепер Стовпик вхопив клямру і здорово сіпнув.

Роздався гострий свист. Гамівники зойкнули, колеса заскреготали, поїздом затрясло і він осів. Зчинився крик стрівожених пасажирів.

Прибіг кондуктор, що веде поїзд і контрольор, що випадково також їхав. Увійшли до вагону, де на коритарику вже преспокійно стояв Стовпик, жучи, щоби йому відчинили двері. Кондуктор досить не делікатно відсунув Стовпика на бік і вскочив до переділу, де панок сидів червоний, сердитий.

— Хто потягнув алярмову линву? — спитав його кондуктор, кричучи. — Ви потягли линву! На що? Для забавки?

— Я...

Панок був такий обурений, що не здужав вимовити друге слово. Він став важко дихати. Цілий коритарик наповнився подорожніми.

— На що ви потягли линву? — також контрольор заревів до панка.

— Це буде вас грубо коштувати! — додав кондуктор.

— Як не було крайньої конечности — додав контрольор — на що ви линву потягнули? Пане! Чи будете ви ласкаві нам нарешті відповісти?

— Я линви не тягнув! — нарешті крикнув панок люто. — Таке закидати мені, то крайня безличність!

— Пане! Числіться зі словами — зверещав до нього кондуктор, котрому на круглім товстім лиці з гніву аж очі на верх виступили.

На коритарі роздався крик Стовпика:

— Розступіться, бо я хочу вийти!

Напастований залізничою службою панок показав на коритарик і важко дихаючи, сказав:

— Той хлоп там...

— Ага! — крикнув кондуктор. — Треба було сказати зараз, що тут був бандитський напад. То цей хлоп напав на вас?

Кондуктор вискочив на коритарик і вхопив Стовпика за ковнір. Люди розскочилися.

— Пустиш мене, чи ні?! — крикнув Стовпик розярений і так пхнув кондуктора, що цей захитався і випустив Стовпика з рук.

Подорожні кинулися на Стовпика, та він своїми пястуками частував так, що вони повідскакували від нього.

— Утихомиртеся, панове! — роздавсь голос контрольора. — Це не шкідливий хлоп. Такий бандитський нападу не зробить!

Знов звернувшися до панка, контрольор промовив строго:

— Тепер останній раз питаю, нащо ви потягнули линву? Гадаєте, що з нас можна так жартувати? Пане! Гірко ви той жарт відпокутуєте!

— Чого ви мене чіпилися?! Я не...

— То я потягнув, — сказав Стовпик цілком спокійно.

— На що?! — скричав кондуктор.

— Бо мені треба було вийти!

— Це не вільно! — ревів кондуктор.

— То на що пишете на таблиці, що треба тягнути!

— Це не стоїть на таблиці! — заперечив кондуктор.

— Кажи бо стоїть! — вперся Стовпик.

— Чи ви може сказали йому, що має потягнути? — строго спитав контрольор панка.

— Такі інсинуації випрошую собі! — відповів панок обурений. — Прошу дати мені книгу зажалень!

— Той пан забороняв мені і робив перешкоду — запевняв Стовпик. — Та це йому не помогло. Дістав пястуком в черево так, що до смерти не забуде мене.

— Я вас прикажу арештувати! — крикнув контрольор до Стопика.

— Дурному скажіть це! — відповів Стовпик. Я тепер вийти і ви мусите випустити мене. Той пан, що вийшов на попередній стації, сказав мені цілком виразно і ясно, що як хочу вийти в Клучці, то мені лиш треба потягнути линву.

— Хто був той пан? — спитав контрольор.

— Дуже ввічливий, розумний і добрий пан! — відповів Стовпик.

— Зажартував собі — пояснив панок.

— Як зветься? Відки він?

— Не скажу.

— І я не знаю! — сказав Стовпик.

Побачивши, що двері вагону відчинені, Стовпик раптом проглотився і вискочив з вагону. Кондуктор і контрольор за ним. Вхопили його і стали кликати жандарма. Начальник стації знав Стовпика і його випустили. Поїзд відїхав із десять-минутовим спізненням. Коли відіздив, служба поїзду, кленучи, відгрожувалася пястуками. Стовпикові це ні трохи не заболіло, ані розсердило. Весело усміхнений махав капелюхом і кричав „щасливої дороги". (Кінець).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Джерзі Сіті, Н. Дж. — До проголошених жертводавців на панахиді за померлих членів 275 відділу ще додати: Марко Юрків $1.50.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЯК ІНШІ ДБАЮТЬ ЗА МОВУ.

У великім місячнику „Єйл Рівю" поміщено недавно статтю відомого американського журналіста, письменника й знавця мови, Генрія Менкена, про відносини між американською й англійською мовою.

На цю статтю відкликнувся в Англії відомий на ввесь світ щоденник „Манчестер Ґардієн", і то відкликнувся довшою передовицею, в котрій розглядає основно критичні уваги Менкена в „Єйл Рівю".

З того, що про мову пишеться звичайну передовицю, можна вносити, що такі передовиці про мову читачі читають. З того, що вони такі статті читають, можна вносити, як широко такими справами люди займаються.

АМЕРИКАНЕЦЬ РОБИТЬ ЗАКИДИ АНҐЛІЙЦЯМ.

У своїй статті в „Єйл Рівю" Генрі Менкен робить анґлійцям у справі мови довгу низку закидів, які можна зібрати разом до одного закиду: „опікуни анґлійської мови в Анґлії втратили вже запал до творення нових слів".

Під „опікунами анґлійської мови" не розуміє Менкен граматиків. За справжніх опікунів мови він уважає всіх тих, що вживають мови практично для висказування своїх думок, почувань і бажань, а роблять це уважно, дивлячися, наскільки їх досяг відповідає їх намірам. У такому розумінню й людина без формальної освіти теж є опікуном мови, якщо вона думає про справи мови, а зате людина з формальною освітою, якщо про справи мови або зовсім не думає, або думає тільки чужими правилами, не конче є опікуном мови.

МОВА БЕЗ НОВОТВОРІВ.

Менкен показує, як відбивається на анґлійській мові те, що її опікуни втратили запал до творення нових слів, котрий колись мали анґлійці в часах королевої Єлисавети.

„Через те'', каже Менкен, анґлійська мова має гарні манери, а навіть деяку методичну елеґанцію, але не має новости, ріжнородности й відваги".

У часах королевої Єлисавети анґлійська мова може не була така „елеґантна", не мала таких гарних манер, як нині, але вона мала живість, ріжнородність і відвагу. І в тій мові написано тоді літературу, що перевищає анґлійську літературу нових часів.

НЕМА ДИКТАТУРИ.

Закиди Менкена на адресу новочасних опікунів анґлійської мови розглядає „Манчестер Ґардієн" подрібно, і в цьому розгляді „Ґардієн'' з одними поглядами Менкена годиться, а з іншими не годиться.

Як „Ґардієн" з котрим поглядом Менкена не годиться, він показує, чому він не годиться, а часто показує, що анґлійцям не можливо сповнити бажання Менкена.

І так „Ґардієн", з одного боку, признає, що анґлійці добре зробили би, якби приняли до своєї мови деякі американські слова, які радить приняти Менкен. Одначе рівночасно „Ґардієн" показує, що інші слова приймати непорадно, бо в Анґлії обставини інакші, як в Америці. Наприклад в Анґлії не порадно булоб закинути слово на урядовця, котрого в Анґлії називають „поблик сервент", та приняти американське слово „джаб голдер", бо в Анґлії урядовців не вибирають і при кождих виборах не скидають.

Замітно, що в цій цілій дискусії за мову не вживається ніяких арґументів з моралі, себто ніхто не закидує противникові неморальности. Обі сторни виходять із заложення, що противник може мати інакший погляд на мову, та з того ще не виходить, і це ще не значить, що він неморальна, чи непатріотична, людина.

„ЛИФТ", ЧИ „ЕЛЕВЕЙТОР".

Каже „Ґардієн": „Менкен не радить анґлійцям приняти замісць нашого „лифт'' дивне описове слово „елевейтор", але це слово можна згадати як пригадку, що не всю силу й короткість анґлійської мови мають наші приятелі за океаном".

Ось маємо ілюстрацію, як дискутується про мову. Сказано твердо: Ви можете радити нам приймати американські слова, але не говоріть, що всі сильні й короткі слова у вас, бо й ми теж маємо такі слова.

У НАС ІНАКШЕ.

Для протиставлення наведу уступ зі статті „Рідної Мови" під наголовком „Найчастіші прогріхи письменницької мови в Галичині'':

„Віддаватися" — дуже часто в живій галицькій мові, не рідке і в письменників, часом і наддніпрянців (напр. у М. Коцюбинського, що був під сильним впливом галицької мови)... Це дуже старе звичаєве слово, тепер зовсім неетичне й вульґарне... Треба це слово вигнати з нашого словника, бо змінене життя вимагає змінених термінів, — тепер же не „віддаються", але виходять заміж, беруться, одружуються".

Отже маємо тут зразок дискусії про мову. Наперед наголовок говорить про гріхи, отже про поломання релігійних правил. Далі говориться, що слово неетичне, себто противиться правилам доброго поведення. Далі пишеться про слово як вульґарне, себто людина, що його вживає, показує, що вона не знає правил гарної чи пристойної мови. Все те завершене криком: „Вигнати його знашого словника!''

ЧИ НЕЕТИЧНО ВІДДАВАТИСЯ?

Можна справді спитатися: Пощо автор тої замітки про слово „віддаватися" наплів стільки понять про гріхи, про етику, про пристойність, щоб заставити своїх читачів не вживати слова „віддаватися"? Чи не вистарчилоб навести уступи, в яких це слово видимо має ґрішне, неетичне, непристойне й вульґарне значіння?

Замісць цього „Рідна Мова" навела тільки один, такий приклад: Мовляв, гуцули кажуть: „Під тином віддаються, в церкві вінчаються!" Наперед, чи говорять так гуцули? Треба спитатися гуцулів, наприклад, чи знають вони про тин. Колиж говорять про дівчат, котрі живуть невінчані, що вони під тином віддаються, то чи з того вже виходить, що слово „віддаватися" значить те, що „Рідна Мова" думає? Найже тоді „Рідна Мова" поставить замісць слова „віддаватися" якенебудь з тих слів, що їх вона радить уживати, та подивиться, що буде значити фраза. Що значить: виходить заміж під тином? Що значить „беруться під тином"? Що значить „одружуються під тином"?

Чи не ясно, що значіння, яке приписує „Рідна Мова" слову „віддаватися", не в самому слові „віддаватися", але в фразі „під тином"?

ЗВІДКИ ВЗЯЛОСЯ „ВІДДАВАТИСЯ"?

Авторові замітки про „віддаватися" здається, що це слово має неетичне походження. Цим він хоче сказати, що воно натякає на полові зносини.

Тимчасом усякому, хто знає українську мову від народу, ясно, що це слово нічого подібного не нагадує. Воно походить від слова „віддавати" сина або дочку. Висказує воно функцію родичів при друженню дітей. Висказує воно владу батьків над дітьми. „Віддавання" це немовби останній акт батьківської влади над дитиною, яким родичі зрікаються влади над дитиною, і роблять її самостійною або піддають, у випадку дочки, під владу іншого чоловіка.

У тому значінню „віддавання" не є питомим галицьким словом. Уживається його по всій Україні. „Віддавання'' — це культурне явище, до якого не можна підходити ні з мірилом гріха, ні з мірилом етики, ні пристойности.

ЗВІДКИ НЕПРИСТОЙНІСТЬ?

По українськи говориться „Віддалася на лиху долю" — значить: дістала лихого чоловіка.

„Віддалася на дрібні діти" значить: віддалася за вдівця, що має дрібні діти.

Є й фрази з самим „віддаватися'', але й у таких випадках це слово не має того значіння, яке підсуває „Рідна Мова". Як кажуть: „Віддалася — втопилася'', то це значить: вийшла заміж, але нещасливо.

Можна сказати, що наш чоловік буде розуміти під словом „віддаватися" те, на що натякає „Рідна Мова", лише тоді, коли не тільки знає, але й думає по польськи або по московськи.

Через те й гукання: „Викинути це слово з українського словника!" не буде мати ніякого послуху. Це слово загально приняте в українській народній поезії, і всюди в тому значінню, яке „Рідна Мова" називає пристойним, а відомо: з пісні слова не викидають. Лекше викинути саму пісню. А чейже й „Рідна Мова" не скаже з купанням виливати й дитину.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Українська молодь при праці.

За старанням місцевої молоді, що гуртується при Українському Просвітному Гуртку, виставлено дня 23 травня ц. р. в Народному Домі в Філядельфії оперу Аркаса „Катерину". Цю тяжку оперу виставлено виключно місцевими молодими силами і вже тимсамим ця вистава була небуденною появою. Аматори, що відограли зовсім поправно свої ролі, були молоді люди, роджені вже тут, або такі, що малими виїхали з рідного краю. Поправної української мови, а також українських звичаїв і українського духа вони набралися вечорами, де після вичерпуючої денної праці вони учащали на спеціяльні курси української мови, історії й ґеоґрафії при „Просвітному Гуртку". Багато труду в оснуванні тих курсів поклав юнак Олекса Яремко. За свій труд він не вимагав ніякої нагороди. Також немало труду поклала пані Анастасія Рибакова, як інструкторка тих курсів. І ось одним з корисних овочів цих курсів була згадана вистава.

Вистава випала надзвичайно вдало, хоч треба підкреслити, що деякі ролі були затяжкі для початкуючих. Найкраще вивязалися зі своїх роль: С. Милян, панна М. Сараґун, панна Шаґала, панна А. Шевчук і панна С. Депутат, остання в ролі Катерини.

Цей з мистецького боку удатний виступ повинен бути заохотою для „Просвітного Гуртка" до дальшої праці.

А тепер кілька слівець до тих, що то їм доля нашої молоді „так дуже на серці": Де ви, старші громадяни, були, коли та наша патріотична молодь ставила цю виставу? Ви вмієте журитися і кивати головою над „пропадаючою молоддю". Колиж та молодь не пропадає і йде до вас, то ви її опускаєте. Старше громадянство мусить оцінити добрі почини нашої молоді. В противнім випадку не нарікаймо, коли вона від нас відходить.

Митро Пасічник.

———o———

БАЛТІМОР, МД.

Концерт у честь Івана Франка.

Дня 7 червня ц. р. наша громада вшанувала память нашого великого вчителя Івана Франка святочним концертом. Концертова програма складалася з промов, деклямацій і добірних співучих точок, що їх виконав місцевий „Мужеський Хор" під управою п. Й. Слободяна.

Свято відкрив вступним словом Т. Никула, предсідник Українського Клюбу. Потім хор відспівав кілька пісень, а далі йшли деклямації, що їх з великим чуттям виголосили малі діти. Публика з захопленням принимала виступи дітей. Після цього слідувала святочна промова про Івана Франка, що її виголосив п. Й. Семенків. У тій промові бесідник розказав про життя великого поета, про його працю на народній ниві, яка то праця подібна була до праці каменяра, що лупає ґраніт, щоби пробити для народу шлях до поступу.

По святочній промові наступили знов хорові точки, а накінець гром. Никула закликав зібраних, щоби зложили жертви на Рідну Школу. Збірка принесла пять долярів, які то гроші переслано через Обєднання на призначену ціль.

Громадянин.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

БАЛТІМОР, МД.

З забави на Рідну Школу.

Йосиф Фаль і його дружина Катерина з Балтімор справляли своє срібне весілля. На забаву зійшлися їх приятелі, які серед веселого настрою не забули також про рідний край і перевели між собою збірку на Рідну Школу, що принесла суму. $5.00. Крім того гром. Й. Семенків доложив від себе $2, і разом суму $7.00 вислано через Обєднання на означену ціль.

Учасник.

В школі.

Малий Грицько у сільській школі ще не вміє додавати понад десять. В недалекому містечку відбувається якраз торг. Це використовує вчитель у тій цили, щоб хлопцеві на живім примірі пояснити нову лекцію.

— Чи ти був коли на торзі? — питає вчитель.

— Так.

— Отже вважай. Як ти ідеш на торг, дає тобі мама 8 ґрошів, а твій батько ще сім до того. Отже скільки матимеш тоді грошей на торг?

Малий надумується, але таки не вміє відповісти.

— Ну?

Вкінці хлопець вдоволено каже:

— То я хіба на той торг не піду...

———o———

З цирку.

— Ти не знаєш, — питається якогось малого хлопця старша пані, — що це за жінка, що виступає тут на арені як „жінка з найбільшою бородою"?

— Знаю, це мій тато.

ДЕВАДАСІ

Так звуться у своїй батьківщині, Індії, танцівниці, що на чужині більше відомі під назвою баядери. Слово девадасі значить „невільниця богів". Колись, за давніх часів, танцювали в честь богів лише при богослужбових обрядах; нині танцюють і за ґроші для гостей. Святиня їх учить танців і іншого мистецтва, головнож музики та співу, яким часто супроважають свій танець. Пісні бувають любовні.

Д. А. Мандельсльог оповідає у своїх враженнях із подорожі по східній Індії про новітні баядери, які держали при танцях дві помальовані палочки, якими вдаряли до такту музики, бубнів і дзвінків. Танцівниці мають звичайно поганих чоловіків, щоби їх краса тимбільше впадала в очі.

Танці зачинаються звичайно повільним темпом, що звичайно прискорюється. Часто танці є воєнні, що зображають напад і оборону, або зображають любовні муки.

Девадасі зачинають учитися танців дуже вчасно. Їх учителькою буває звичайно рідна мати, бо звання танцівниці в Індії дідичне. Вже на 8-му році виступають дівчата як справжні танцівниці при прославлюванні богів. У літах, коли в інших краях танцівниця щойно починає розвиватися, індійська танцівниця вже стара та присвячується, як це робила її мати, виучуванню молодих девадасі.

Танковий культ в Індії глибоко закорінений і має свою традицію. Доказують це два старинні індійські твори: Натям і Натасютра, що є свого роду підручниками для танцівниць, що виступають у старих індійських драмах.

БАЙКА.

Раз свиня залізла в болото глибоко,
аж по саме око.
Лежить там вигідно, рохкає-душкує,
й так собі міркує:
„Є на світі люди, чогось забагають.
Вічні мальконтенти, на все нарікають.
Бо хочуть ще власну свою хату мати,
Щоб газді чужому вже не підлягати.
Забувають бідні, як зле самим жити,
Бо про все вже самі вже мусілиб журитись"...
І рохнула тяжко, підвелась на ноги,
І полізла в друге, що серед дороги.
Надїхав Кирило, за ним і Гаврило,
Свиню обминають, кленуть-проклинають:
Ото, якесь чудо
З безрогою, люди:
В багні примостилась,
Як чорт обмастилась.
„А може би, куме", говорить Кирило,
„Вигнати з баюри те свиняче рило
І завезти шутром яму на дорозі,
Бо поломиш воза на самім порозі?!"
Зачув те Микита, до них підбігає,
І радити раду з ними починає.
Врадили нарешті свині не чіпати, —
Всеж колись кум мусить безрогу продати;
А як вже не буде клятої безроги,
То тоді візьмемся вже всі до дороги.
Розїхались газди, де чия потреба,
А свиня, підвівшись, глянула на небо.
Роззявила рота, сонно позіхає,
І в своїй лепеті дальше розбирає:
„Пощо людям дертись до сонця — високо?
Таж можна осліпнуть, потратившии око.
Доволі вам буде дивитись в корито,
Так, як це я роблю, ти дурний Микито!
По що тратить силу, життя марнувати?
Такі, пане-брате, мої світогляди".
Отак міркувала, не думавши про те,
Що нині, чи завтра, на заріз піде.

Нераз у безсонню продумую я:
„Чому то з людини робиться свиня?
Чом в дечиїх лобах льогіка дядьків,
Кирила, Гаврила та інших Митьків?
Що замісць щоб спільно направляти шлях,
Плетуть теревені й дрімають в кутах.
Свиней оминають, в баюрах гниють,
За людей уходять, а „свинством" жиють"...

Полин.

Страшне.

— Чи він тобі грозив, як тебе цілував?

— Так, як я боронилася, каза, що вже ніколи більше мене не поцілує.

Розумний осел.

— Гей чоловіче! Не бий так того осла. Таж то німина, дурна тварина!

— Ая, дурна! Знаю я його добре. Він мудріший від мене!

Король дурнів.

Гичку назвали на зборах королем дурнів.

— Як так кажете, нехай, — відповів він, — зате ні один монарх у світі не має стільки підчинених, що я.

ТУРНІРИ В ДАВНІЙ УКРАЇНІ.

Велика боездатність давніх українців виявлялась у тризнах та лицарських турнірах, що в давній Україні були не менше поширені, як на Заході.

Перші турніри.

Перші згадки про турніри в давній Україні знаходимо в наших літописах. Що правда, не описується там цілого турнірового церемоніялу — щоб булоб для нас дуже цінною вказівкою при реконструкції тих турнірів; але й тих кільках слів, що їх знаходимо в літописі, дають нам змогу приблизно відтворити собі хід лицарського турніру. Ось як звучить згадка про турнір, що відбувсь у 1151-му році (передаю довільно):

Ізяслав по перемозі над противником поїхав на Ярославів двір і тут з нагоди своєї перемоги влаштував святочний бенкет — приймав угрів і киян... „тоді й угри на фарах (конях) і на скоках іграли... велика сила; кияни дивувалися числу угрів і зручності їх і коням їх".

Додати до того треба, що й перед тим роком є в літописі туманні згадки про ігри на конях не тільки чужих воїнів, але й українських вельмож та жовнірів. Під впливом частого наближення з південно-західніми військами переберають українці їхні лицарські звичаї та наслідують їхні турніри. Щоправда, українські турніри не мають може у своїх початках такої величної оправи, як турніри на Заході, може й не відбуваються так часто, але згодом розповсюднюються як у Києві, так і в Галичині та виховують славних лицарів-змагунів, що їх імя золотими буквами записується й у турнірах, улаштовуваних на Заході.

Турніри Заходу.

На Заході лицарські турніри були тоді досить уже розповсюднені. Найменший зїзд чи свято німецьких, чи французьких вельмож не могли відбутися без турніру. Перший турнір у Німеччині відбувся 935. р. у Магдебурґу й відтоді тягнулися вони через ціле середньовіччя. Відбувалися вони на замковому подвірю, де уставляли для глядачів трибуни.

У турнірі перемагав той, хто добув найбільше точок за поставу, спосіб боротьби, тощо, при чому найбільше цінили висаджения противника з сідла. За хиби, як напр. удар в коня чи сідло — віднимали відповідну скількість точок.

Ці лицарські турніри мали великий вплив на виховання молодого покоління, що мусіло заправлятись до лицарського стану постійними щоденними вправами.

ІСТОРІЯ ВЕЛИКОЇ ВИГРАНОЇ.

У лютім 1932 р. помер у Варшаві російський еміґрант Павло Черкасов. Він був ґрузинським князем. Програв усе майно в карти й коли післян большевицької революції приїхав до Польщі, опинився в крайній нужді. Деякий час працював як економ на якомусь фільварку. Опісля подався до Варшави. Там голодував і був щоденним гостем у нічліговому домі т. зв. „Цирку", при вул. Дикій. У тому часі за заощаджені якось гроші купив долярівку.

На цю долярівку впала в 1931 р. виграна 40 тисяч долярів. Черкасов одного дня зі злидаря став багатієм. Він винаймив кімнати в першорядному готелі „Брілля". Цілими днями тепер лежав на отомані та їв без упину все, що тільки було на ресторанній готелевій карті. Це спричинило нещастя. Черкасов після голодування переївся, занедужав і в кілька місяців після виграної помер. Зі своїх грошей усціє він видати ледви тисячу долярів, а останні 39 тисяч лишилися на його конті в П.К.О. (Польська Каса Ощадности).

За тими грішми стали добиватися спадкоємці. Були це три жінки: Ксенія Іванівна Черкасова, що мешкає в Біловежі, та Александра і Софія Кравс, большевицькі горожанки. Вони виступали яко рідні сестри покійного. Коли вже хотіли поділити спадщину між трьох сестер Черкасова, виявилося, що він подлишив заповіт, де записує своє майно двом сестрам у Большевії. Та Ксенія Черкасов донесла до прокуратури, що згадані сестри в Большевії вже покійні, та що заповіт сфальшували.

Почали слідство. Та прокуратор після дослідів припинив слідство. Ксенія Іванівна Черкасова зробила відклик до вищого суду. Другі досліди виявили, що заповіт усе таки був правдивий і не пофальшований. Одначе з уваги на те, що спадкоємці, які живуть у Большевії, не мають у Польщі права одержати спадщини, згадані гроші перейшли на власність державного польського скарбу.

Мабуть і на Україну перейшли лицарські турніри у такому виді, як на заході. Молоді князі мусіли таксамо заправлятися до турнірових боїв, як і їхні однолітки на заході. Про те свідчать неодні короткі згадки у наших літописах. Такі лицарські заправи молодих, князів виробляли у них замолоду погорду смерти й бажання боротися на війні у перших рядах.

Тим лицарським духом мусить перенятися й наша молодь, що від ранньої молодости постійними щоденними вправами має добути силу тіла й духа.

Е. Ж.

Думки.

Мужчини є страшенно дурні; як подобаються їм у жінок ноги, тоді просять їх руки.

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА.

(34)

Ватажок видав кілька коротких приказів Зопінзі, який виступив наперед і, вказуючи напрямок списом, повів їх перед себе. Він завів їх аж на кінець села, де стояла колиба в формі стіжковатого вулия. В цій колибі був отвір, а по обох боках отвору стояли узброєні канібали. Списом вказав Зопінґа хлопцям вхід до середини.

Отвір до колиби був низький і хлопці хвильку вагалися, як до неї увійти. Під грізним поглядом Зопінґи вони стали навколішки й поповзли до середини. Людоїд бурчав щось гнівно і коли Дік знікав в отворі колиби, він з цілої сили копнув його в спину. Удар був твердий немов від каменя, бо пята людоїда, хоч боса, була твердіша від підошви.

Повзаючи по підлозі напів темної колиби, хлопці стулилися разом і почали надуматися, що далі робити. Вони насторошили вуха й слухали розмови Зопінґи зі сторожами колиби. Вони старалися зрозуміти бодай одно речення його, але надармо. Вони були тепер вязнями людоїдів, не знаючи ще, яку вони призначили їм долю.

На другому кінці села ватажок Ґаля Ґаля видавав прикази ґрупі канібальських воїнів. „Розбіжіться всюди по нетрах, аж доки не знайдете Тарзана. Коли попадете на нього, він певно вас запитає, чи не бачили двох хлопців. Ви відкажіть, що бачили і направте його в Долину Смерти, в долину, звідки вже нема вороття".